

Slimību profilakses un
kontroles centrs

**Aptaujas rezultāti par profilaktisko veselības aprūpi
un pirmās palīdzības sniegšanu Latvijas skolās –
iespējas un izaicinājumi skolu māsu iesaistei
skolēnu veselības veicināšanā**

Iveta Pudule
Slimību profilakses un kontroles centra
Vecākā sabiedrības veselības analītiķe

Latvijas nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla sanāksme, 2015.gada 4.decembrī

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Projekts *Veselības aprūpe skolās*

- Pasaulē Veselības organizācijas (PVO) Eiropas reģionālā biroja pārstāvniecība Latvijā 2014.gada novembrī PVO un LR Veselības ministrijas Divgades sadarbības līguma ietvaros iniciēja projektu ***Veselības aprūpe skolās*** (*angl.: School Health Service*).
- **Projekta mērķis** ir izpētīt Latvijas izglītības iestāžu nodrošinājumu ar medicīnas personālu, apzināt profilaktiskās veselības aprūpes un pirmās palīdzības sniegšanas praksi un pieredzi izglītības iestādēs, kā arī apzināt izglītības iestādes medicīnas personāla pienākumus un iesaistīšanos bērnu un jauniešu izglītošanā par dažādām veselības veicināšanas tēmām.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Projekts *Veselības aprūpe skolās* *aptaujas sagatavošana*

- Lai iegūtu kvalitatīvus datus par pašreizējo situāciju par veselības aprūpes nodrošinājumu, apkopojot izglītības iestāžu vadītāju, kā arī par profilaktisko veselības aprūpi un pirmās palīdzības sniegšanu izglītības iestādēs atbildīgo personu viedokļus, bija nepieciešams izstrādāt Latvijas situācijai atbilstošus mērījumu instrumentus – aptaujas anketas. Šim nolūkam tika apzinātas institūcijas, kuru speciālisti varētu dot ieguldījumu aptaujas anketu sagatavošanā.
- 2015.gada 6.februārī tika noorganizēta darba grupas tikšanās speciālisti no Veselības ministrijas, Valsts izglītības satura centra, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Māsu asociācijas, Izglītības kvalitātes valsts dienesta, Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta, Latvijas Pirmsskolas izglītības iestāžu un skolu māsu biedrības, Alūksnes novada pašvaldības un Slimību profilakses un kontroles centra

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Projekts *Veselības aprūpe skolās* *aptaujas sagatavošana (2)*

- Sanāksmes dalībnieki vienojās par to, ka tiks veidotas divas aptaujas anketas: viena – izglītības iestāžu direktoriem, otra – par profilaktisko veselības aprūpi un pirmās palīdzības sniegšanu atbildīgajām personām izglītības iestādēs. Dalībnieki nolēma, kādas Latvijas izglītības iestādes aptaujā ietvert un kā tiks organizēts datu savākšanas process. Tika sagatavots anketu saturiskais projekts, kuru vēlāk elektroniski katrs speciālists laboja, papildināja un komentēja, rezultātā darba grupai vienojoties par galīgo anketu saturu un dizainu.
- Rezultātā izglītības iestāžu direktoriem tika sagatavota anketa ar 23 slēgtiem un atvērtiem jautājumiem, par profilaktisko veselības aprūpi un pirmās palīdzības sniegšanu atbildīgajai personai izglītības iestādē sagatavota anketa ar 31 slēgtiem un atvērtiem jautājumiem.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Projekts *Veselības aprūpe skolās* *aptaujas sagatavošana (3)*

Aptaujā tika iekļautas visas Izglītības un zinātnes ministrijas datu bāzē iekļautās Latvijas:

- sākumskolas (1.-6.klase);
- pamatskolas (1.-9.klase);
- ģimnāzijas (7.-12.klase);
- vidusskolas (1.-12.klase);
- internātpamatskolas/internātvidusskolas;
- speciālās pamatskolas/ speciālās vidusskolas;
- arodskolas/rodvidusskolas un vakarskolas.

Sagatavotās anketas 2015.gada 17.martā, sadarbībā ar Izglītības kvalitātes valsts dienestu, tika elektroniski nosūtītas uz izglītības iestādēm. Aizpildītās anketas saņemtas SPKC aprīļa sākumā.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Aptaujā iekļauto, atbildējušo izglītības iestāžu skaits un īpatsvars

Izglītības iestādes	Izglītības iestāžu skaits pēc Izglītības un zinātnes ministrijas datu bāzes	Atbildējušo izglītības iestāžu skaits	Atbildējušo izglītības iestāžu īpatsvars (%)
Vispārējās izglītības iestādes	771	509	66,0
Profesionālās izglītības iestādes	74	40	54,1
Speciālās izglītības iestādes	61	41	67,2
Kopā	906	590	65,1

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Izglītības iestāžu direktoru aptaujas rezultāti

Anketas aizpildīja direktori (95%), direktora p.i. (4,3%) vai direktora vietnieki (1,2%).

Izglītības iestāžu sadalījums pēc iestādes
dibinātāja:

552 (88,9%) – pašvaldība,

49 (8,2%) valsts,

17 (2,9%) – privāta izglītības iestāde.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Izglītības iestādes lokalizācija.

	Iestāžu skaits	%
Rīga	122	20,6
Lielās pilsētas	93	15,7
Pārējās pilsētas	113	19,1
Lauku teritorijas	264	44,6

Vidējais izglītojamo skaits atkarībā no izglītības iestādes lokalizācijas:

Rīgā – 518, lielajās pilsētās – 477, pārējās pilsētās – 329, lauku teritorijās – 131.

Slimību profilakses un
kontrolē centrs

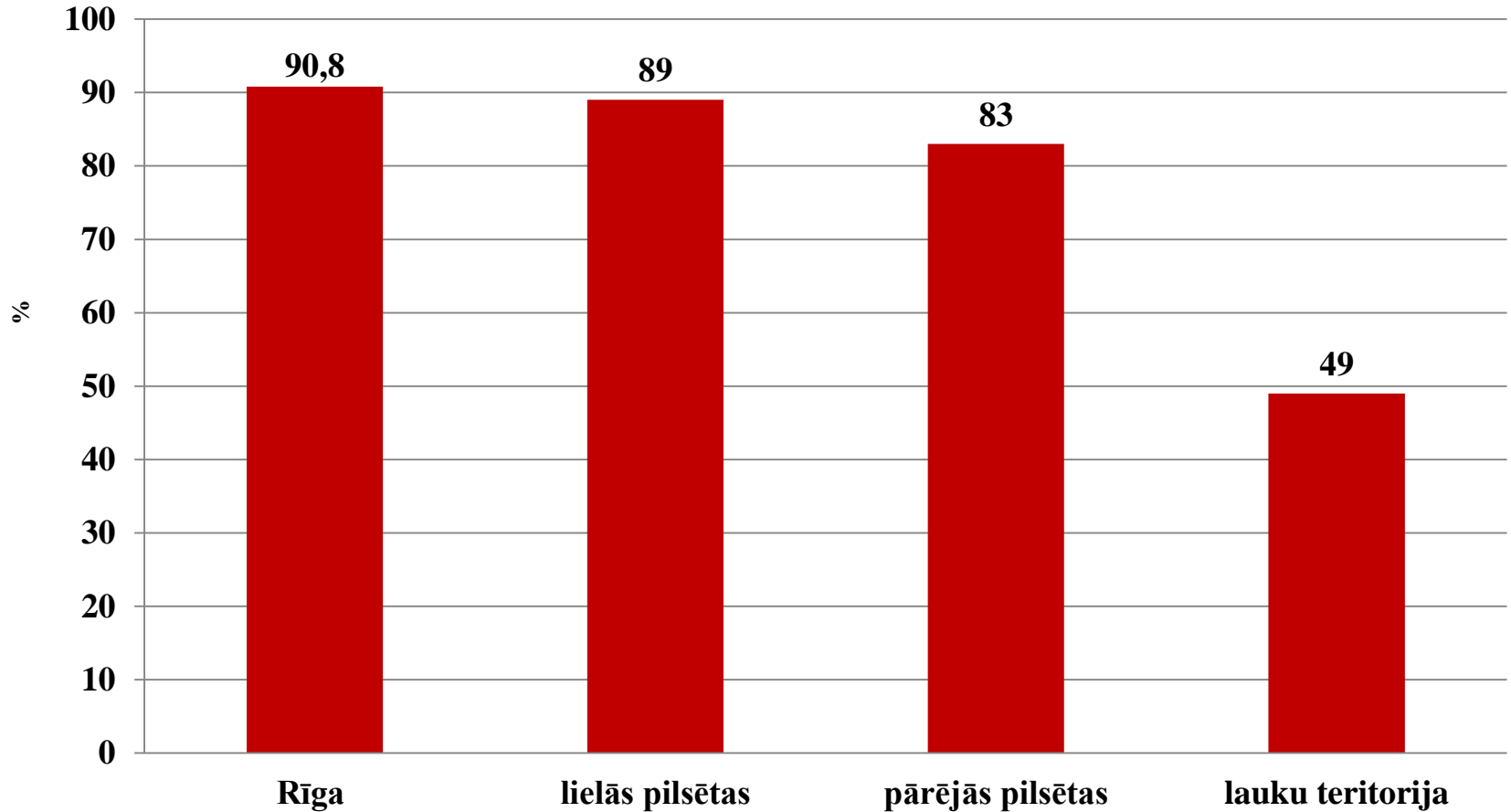
Ārstniecības personu dalījums pēc izglītības iestādes lokalizācijas

	Rīga		Lielās pilsētas		Pārējās pilsētas		Lauku teritorija		Kopā	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
Ārstniecības personu skaits skolā										
Nav	11	9,2	7	7,7	12	10,7	94	35,7	124	21,2
1	73	60,8	63	69,2	92	82,1	142	54,0	370	63,1
2	24	20,0	17	18,7	5	4,5	14	5,3	60	10,2
3 un vairāk	12	10,0	4	4,4	3	2,7	13	4,9	32	5,5
Kopā	120	100	91	100	112	100	263	100	586	100

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Medicīnas kabineta esamība skolā saistībā ar skolas lokalizāciju (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

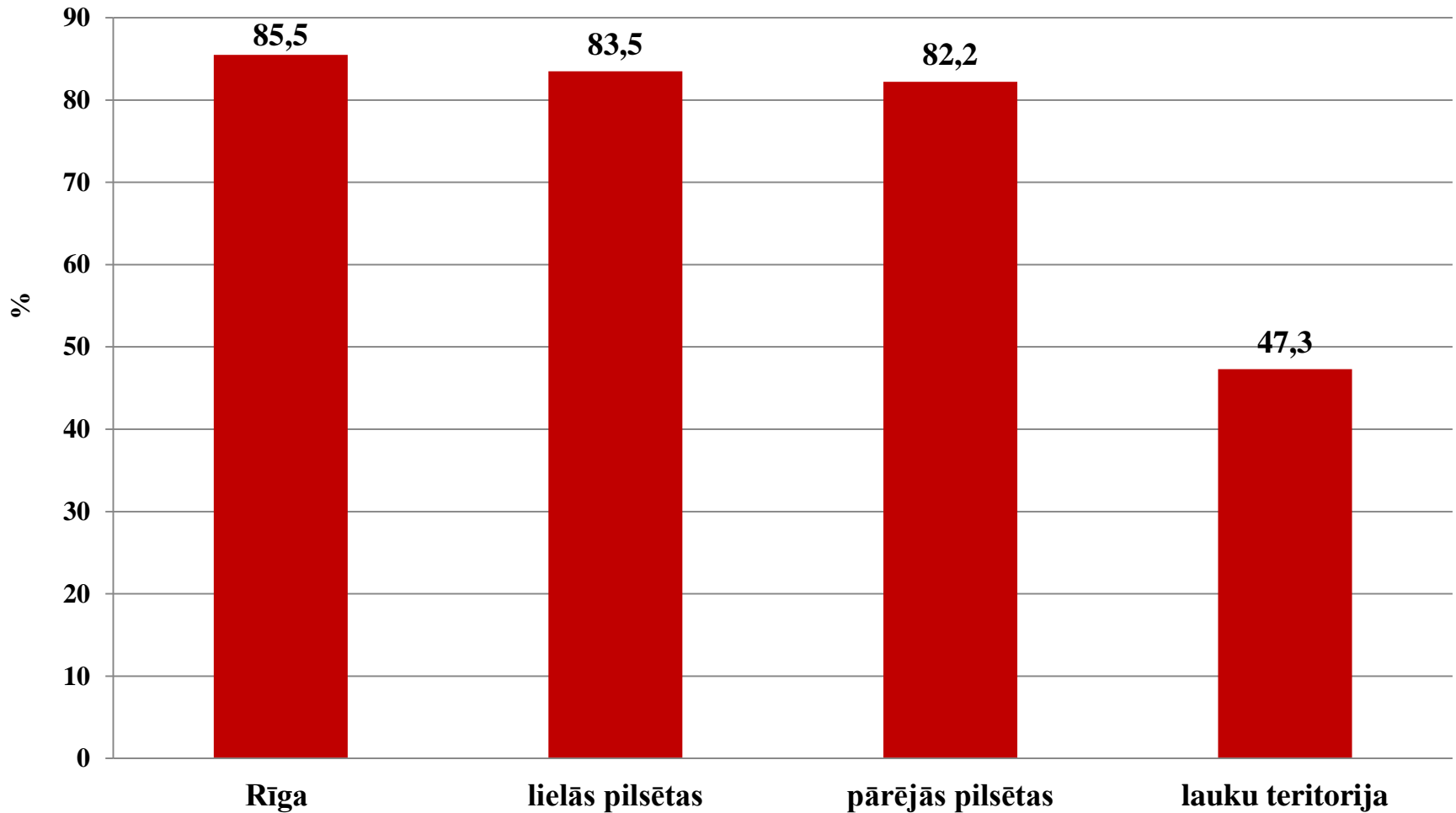
Medicīnas darbinieku vērtējums, cik labi aprīkots ir medicīnas kabinets ar medikamentiem, medicīnas ierīcēm un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem

Vērtējums	Skaitis (N)	%
Nav aprīkots	2	0,4
Nepietiekami aprīkots	99	21,1
Labi aprīkots	309	65,7
Nav atbildes	60	12,8
Kopā	470	100,0

Slimību profilakses un
kontroles centrs

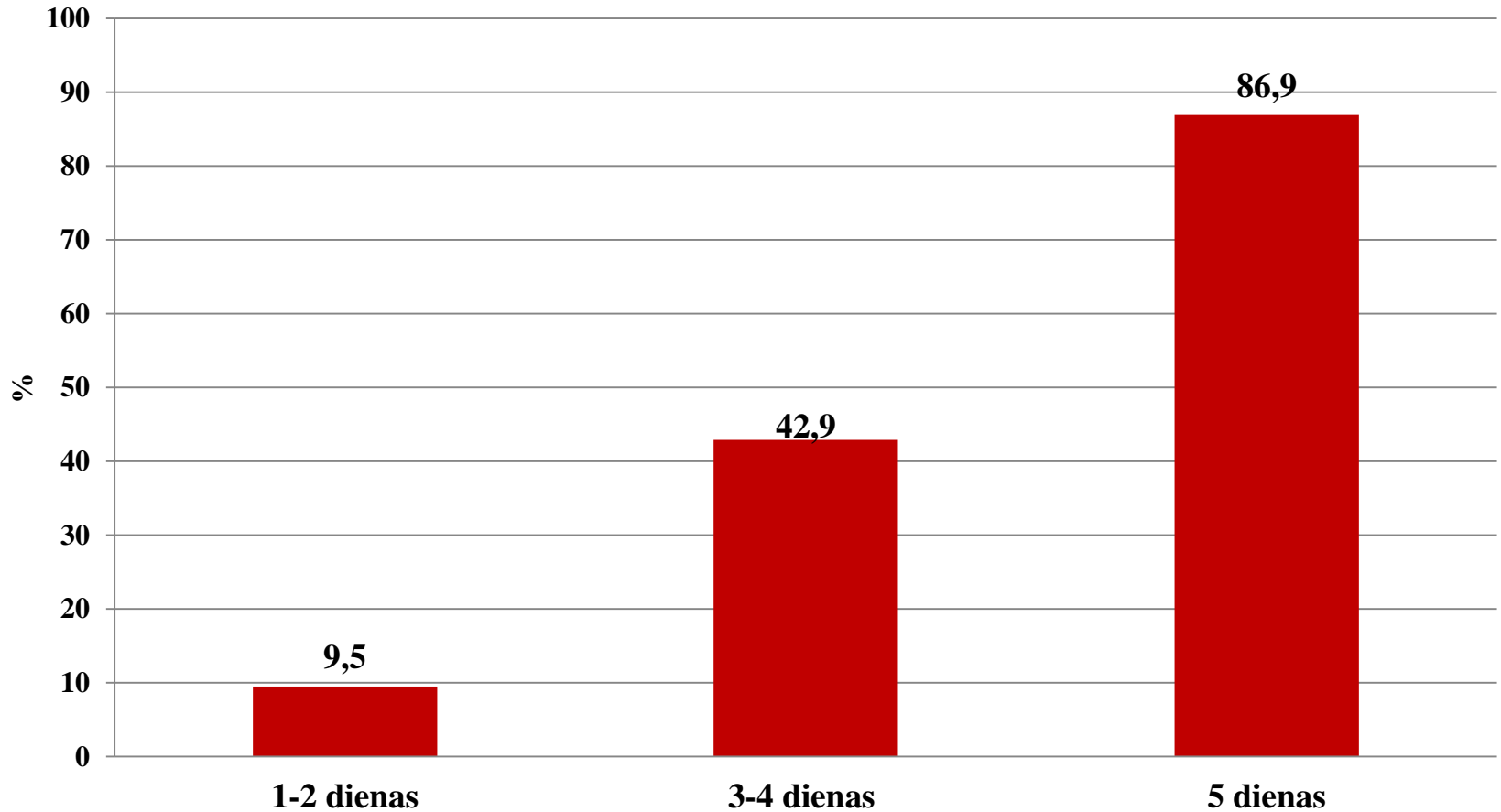
Ārstniecības personām izglītības iestāde ir pamatdarba vieta pēc izglītības iestādes lokalizācijas (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

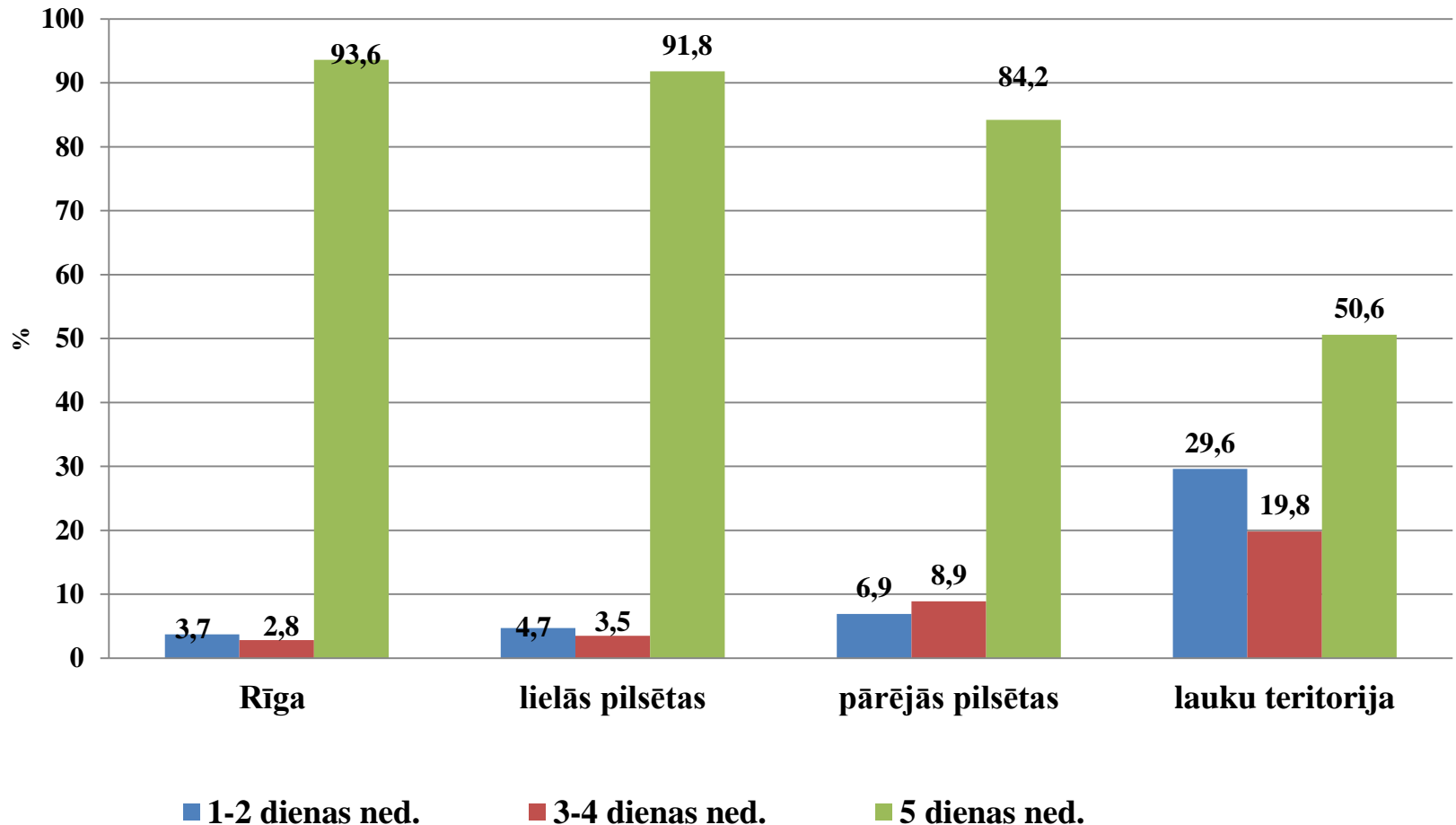
Ārstniecības personām izglītības iestāde ir pamatdarba vieta saistībā ar skolā nostrādātām dienām nedēļā (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

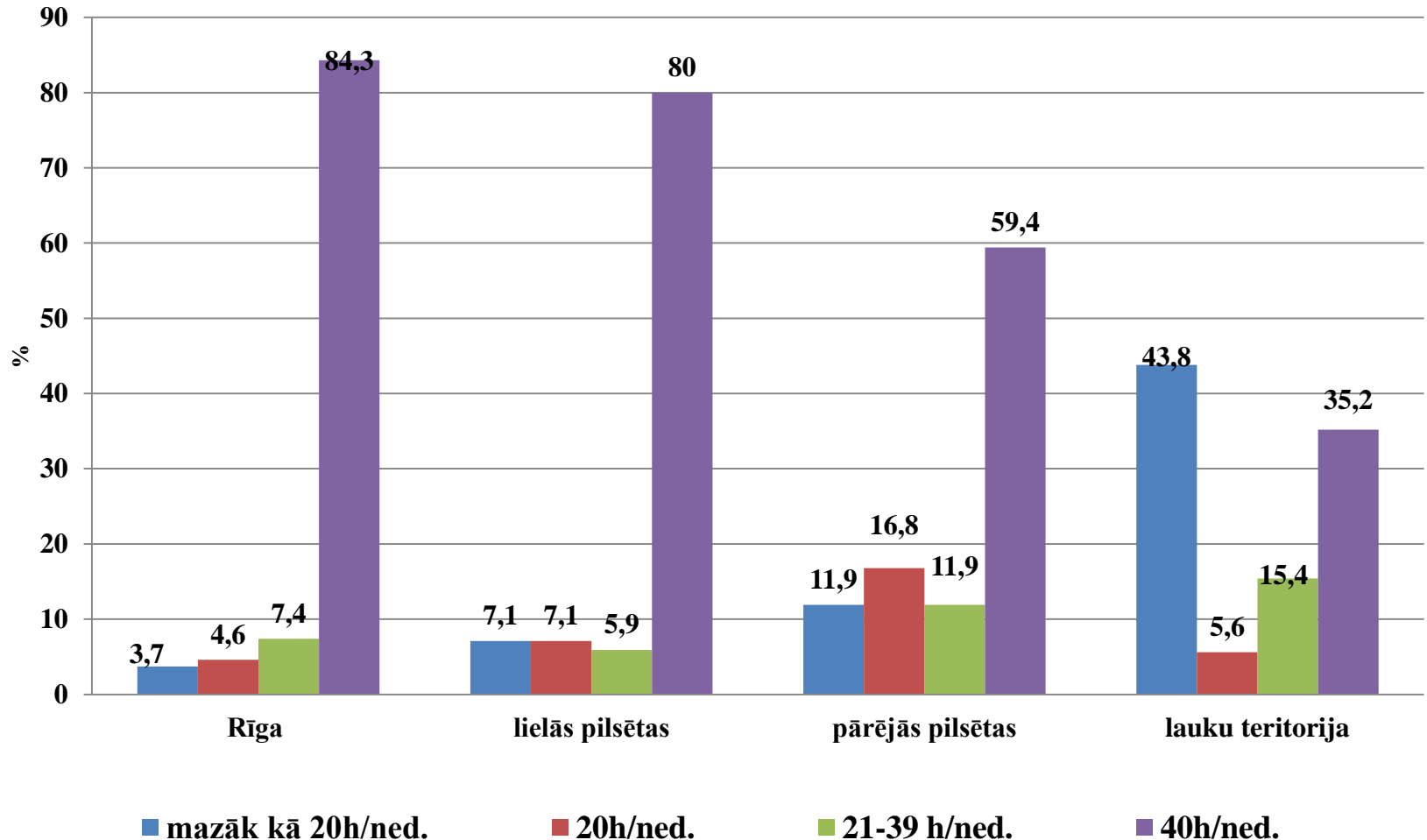
Ārstniecības personu nostrādātās dienas nedēļā pēc izglītības iestādes lokalizācijas (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ārstniecības personu nostrādātās stundas nedēļā pēc izglītības iestādes lokalizācijas (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Darbinieku apmācība pirmās palīdzības sniegšanā

Plaši variē izglītības iestādes darbinieku apmācības esamība un biežums pirmās palīdzības sniegšanā. Piemēram, 71 skolā ārstniecības personāls nav apmācīts pirmās palīdzības sniegšanā. Bet ir skolas, kurās ir apmācīti gan medicīnas personāls, gan pedagogi, gan tehniskais personāls.

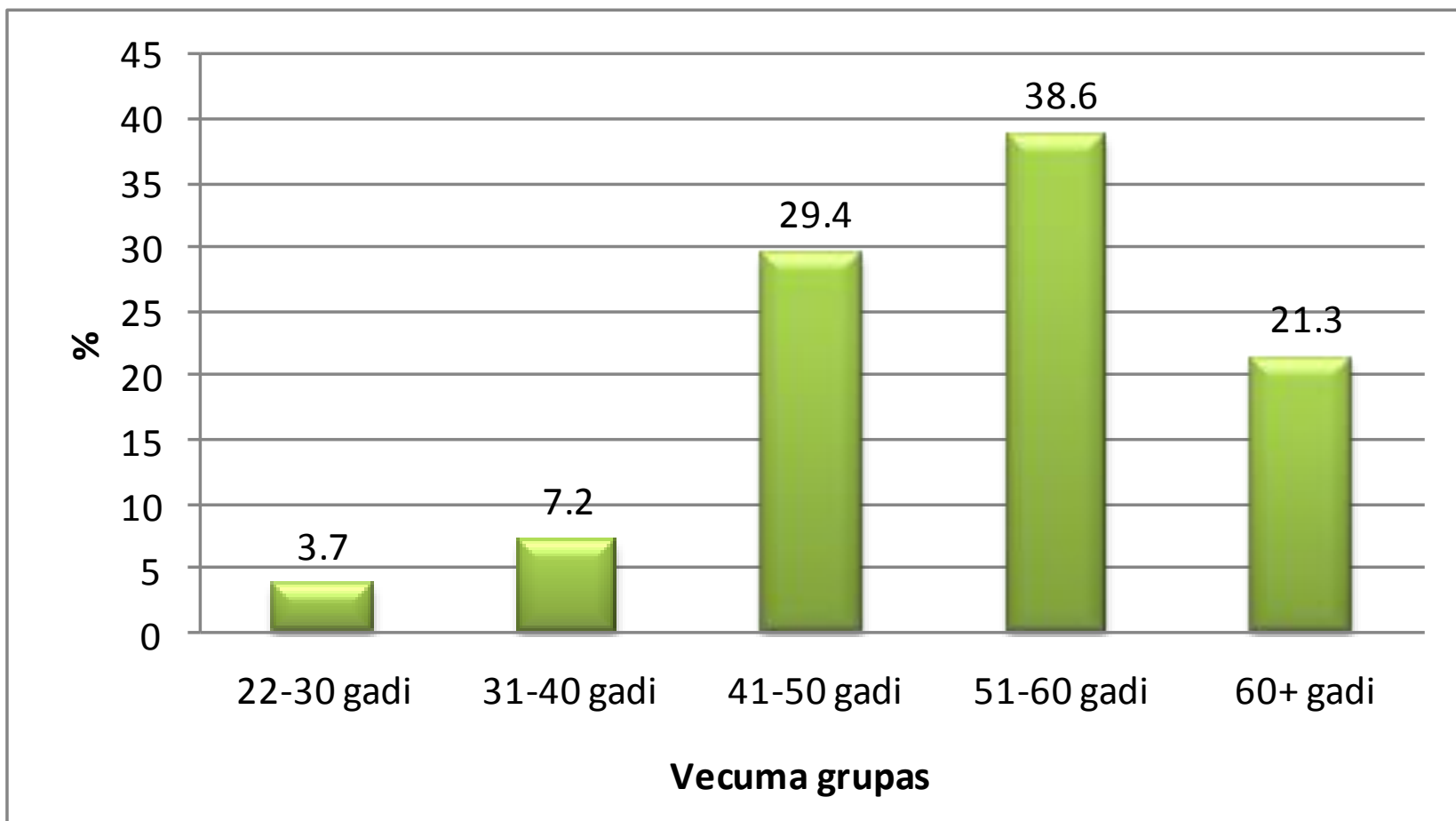
Atbildot uz jautājumu par pirmās palīdzības apmācības biežumu skolas personālam, 144 (24,1%) skolas to veic reizi mācību gadā, 199 (33,3%) skolas – reizi trijos gados, 147 (24,6%) skolās šīs apmācības netiek veiktas. 75 (12,5%) skolas atzīmē citu variantu pirmās palīdzības apmācībai izglītības iestādē.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ārstniecības personu sadalījums vecuma grupās (%)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Veselības veicināšanas pasākumi, kuri būtu jāattiecina uz ārstniecības personas pienākumiem izglītības iestādē (%)

	Skaitis (N)	%
Izglītošana par veselīgu dzīvesveidu bez seksuālās izglītības jautājumiem	280	59,6
Izglītošana par veselīgu dzīvesveidu, ietverot seksuālās izglītības jautājumus	265	56,4
Smēķēšanas uzsākšanas novēršana un atbalsts smēķēšanas atmešanā	360	76,6
Atkarības vielu (alkohols, narkotikas) lietošanas uzsākšanas novēršana	347	73,8
Veselīga uztura veicināšana	442	94,0
Fizisko aktivitāšu veicināšana	388	82,6

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Personas, ar kurām sadarbojas saistībā ar savu profilaktiskās veselības aprūpes un pirmās palīdzības nodrošinātāja pienākumu veikšanu izglītības iestādē (%)

	Skaitis (N)	%
Izglītības iestādes administrāciju	458	97,4
Izglītības iestādes pedagogiem	449	95,5
Ģimenes ārstu (-iem)	407	86,6
Pašvaldības vadību/ atbildīgajiem pārstāvjiem	205	43,6
Izglītojamo vecākiem	424	90,2

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Vērtējums par savu gatavību iesaistīties bērnu/ jauniešu izglītošanā par veselības izglītības un/ vai veselības veicināšanas jautājumiem

Vērtējums	Skaitis (N)	%
Esmu labi apmācīts (-a) un zinošs (-a)	172	36,6
Ir zināšanas par atsevišķām tēmām	271	57,7
Neesmu apmācīts (-a) runāt par šīm tēmām	23	4,9
Nav atbildes	4	0,9
Kopā	470	100,0

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Secinājumi:

1. Latvijas izglītības iestādēs, pēc to lokalizācijas, atšķiras skolu nodrošinājums ar medicīnas personālu, medicīnas kabinetiem un to aprīkojumu. Izglītības iestādēs, kas atrodas lauku teritorijās šis nodrošinājums ir vissliktākais.
2. 87,9% izglītības iestāžu ir medicīnas kabinets.
3. 65,7% izglītības iestāžu ārstniecības personu uzskata, ka medicīnas kabineti ir labi aprīkoti.
4. Izglītības iestādēs, kurās ir medicīnas personāls, tas galvenokārt veic izglītojamo profilaktisko veselības aprūpi un pirmās palīdzības sniegšanu.
5. Trešdaļa izglītības iestāžu medicīnas darbinieku novērtē sevi kā zinošus un pietiekami apmācītus, lai iesaistītos jauniešu izglītošanā par veselības izglītības un veselības veicināšanas tēmām.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Secinājumi (2)

6. 80,9% izglītības iestāžu medicīnas darbinieku pēdējo trīs gadu laikā apmeklējuši seminārus par veselības veicināšanas jautājumiem.
7. Izglītības iestādēs, kurās nav ārstniecības personu, veselības aprūpes pieejamība netiek nodrošināta pilnā apmērā, galvenokārt tas ir lauku skolās un arodskolās.
8. Tikai **43,6%** medicīnas darbinieku norāda, ka saistībā ar savu profilaktiskās veselības aprūpes un pirmās palīdzības nodrošinātāja pienākumu veikšanu izglītības iestādē **sadarbojas ar pašvaldības vadību vai pārstāvjiem.**

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Paldies par uzmanību!